

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Pavla Farkaša a sudcov JUDr. Martina Piovartsyho a JUDr. Štefana Harabina, na neverejnom zasadnutí konanom dňa 16. júna 2016 v Bratislave, v trestnej veci obžalovaného **T. L. a spol.**, pre zločin skrátene dane a poistného podľa § 276 ods. 1, ods. 2 písm. c/, ods. 4 Tr. zák. s poukazom na § 138 písm. i/ Tr. zák. a iné, **o sťažnosti prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica, z 23. mája 2016, sp. zn. BB – 3 T 1/2016, takto**

r o z h o d o l :

Podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por. sťažnosť prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky **sa z a m i e t a.**

O d ô v o d n e n i e

Napadnutým uznesením z 23. mája 2016, sp. zn. BB – 3 T 1/2016, Špecializovaný trestný súd, pracovisko Banská Bystrica, obžalovaného T. L. podľa § 79 ods. 3 Tr. por. prepustil z väzby, ktorú vykonával v Ústave na výkon väzby v Košiciach, na slobodu. Súd zároveň podľa § 80 ods. 1 písm. b/ a c/ Tr. por. prijal písomný sľub obžalovaného a uložil mu dohľad probačného a mediačného úradníka. Podľa § 82 ods. 1 písm. a/, b/, e/, f/, h/ Tr. por. obžalovanému uložil primerané povinnosti a obmedzenia spočívajúce v zákaze vycestovať do zahraničia, v zákaze vykonávať činnosť, pri ktorej došlo k spáchaniu trestného činu, zákaze vzdávať sa z miesta pobytu alebo z obydlija okrem vzdialenia sa na súdne konania alebo konania pred štátnymi a správnymi orgánmi, ďalej povinnosť pravidelne sa dostavovať k probačnému a mediačnému úradníkovi okresného súdu v sídle trvalého pobytu obžalovaného a tiež obžalovanému uložil zákaz styku s osobami, ktoré sú obvinené alebo sú svedkami v prejednávanej trestnej veci.

Proti tomuto uzneseniu podal sťažnosť prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“), ktorý napadol všetky výroky rozhodnutia. V odôvodnení sťažnosti uviedol, že s rozhodnutím sa nestotožňuje a že dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. trvajú naďalej. Za dôvody trvania väzby označil skutočnosť, že obžalovaný T. L. v čase väzby vykonával podmienený trest odňatia slobody so skúšobnou dobou do 9. apríla 2018 a v súčasnosti je stíhaný aj pre ďalšiu závažnú trestnú činnosť, ktorá je obdobná s tou v prejednávanej veci. K obmedzeniam uloženým obžalovanému uviedol, že zákaz činnosti, pri ktorej došlo k spáchaniu trestného činu, je nezrealizovateľný, pretože obžalovaný svoju trestnú činnosť v celom rozsahu popiera. Značne sťažovaná bude podľa neho aj kontrola zákazu styku obžalovaného so spoluobžalovanými a svedkami, ktorými sú jeho synovec a bývalí zamestnanci. Na záver zdôraznil, že obavy z pokračovania v trestnej činnosti pretrvávajú a prevyšujú nad právom obžalovaného na slobodu. Osobná sloboda T. L. bola obmedzená na základe zákona a ani podaním obžaloby na súd, ani plynutím času sa táto neznížila na takú mieru, aby bolo možné ju nahradiť sľubom páchatel'a, ktorý žiaden legálny zdroj príjmov na slobode nemá. Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhol sťažnostnému súdu, aby podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Tr. por. napadnuté rozhodnutie zrušil a prikázal súdu prvého stupňa opätovne konať a rozhodnúť.

Najvyšší súd ako súd nadriadený [§ 72 ods. 2 (veta štvrtá) Tr. por.], po preskúmaní veci zistil, že sťažnosť proti napadnutému rozhodnutiu je prípustná [§ 83 ods. 1 (veta prvá) Tr. por.], bola podaná oprávnenou osobou (§ 186 ods. 1 Tr. por.), v zákonom stanovenej lehote a na zákonom určenom mieste (§ 187 ods. 1 Tr. por.).

Na podklade podanej sťažnosti najvyšší súd v zmysle § 192 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť výrokov napadnutého uznesenia a konanie, ktoré mu predchádzalo, a zistil, že sťažnosť prokurátora nie je dôvodná a treba ju zamietnuť.

Podľa čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ.

Podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.

Podľa 76 ods. 1 Tr. por. väzba v rámci základnej alebo predĺženej lehoty väzby v prípravnom konaní a väzba v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutný čas.

Väzba je jedným z najvýznamnejších zásahov do osobnej slobody obvineného, preto je možné k nej pristúpiť len z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Dôvody na väzobné stíhanie upravuje Trestný poriadok v ustanovení § 71 ods. 1, ktorý (okrem formálnych podmienok, teda vydané uznesenie o vznesení obvinenia a včasné podanie návrhu na vzatie obvineného do väzby) medzi jej základné materiálne podmienky radí dôvodnosť (opodstatnenosť) trestného stíhania (t.j. skutok bol spáchaný, má znaky trestného činu a existuje dôvodné podozrenie, že ho spáchal obvinený) a dôvodnú obavu z konania páchatel'a, ktoré zakladá dôvody pre útekovú, kolúznú alebo preventívnu väzbu (pokiaľ nejde o trestné činy terorizmu v zmysle § 71 ods. 2 Tr. por. s účinnosťou od 1. januára 2016). Takejto dôvodnej obave by pritom malo nasvedčovať konanie obvineného alebo ďalšie konkrétne skutočnosti, ktoré musia byť reálne, nie len hypotetické, a trvajú po celý čas väzby, pričom ak pominie dôvod na jej ďalšie trvanie alebo uplynie jej zákonná lehota, musí byť obvinený ihneď prepustený na slobodu (§ 79 ods. 1 Tr. por.).

Prokurátor podal 2. februára 2016 na Špecializovaný trestný súd v Pezinku obžalobu č. VII/2 Gv 74/14/1000-406 na T. L., L. R., J. P., M. P., Mgr. F. P. a I. K. pre zločin skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1, ods. 2 písm. c/, ods. 4 Tr. zák. s poukazom na § 138 písm. i/ Tr. zák. a obzvlášť závažný zločin legalizácie príjmu z trestnej činnosti spolupáchatel'stvom podľa § 20 k § 233 ods. 1 písm. a/, ods. 4 písm. a/ Tr. zák. na skutkovom základe, ako je uvedený v predmetnej obžalobe. Vo veci bolo nariadené hlavné pojednávanie.

Obžalovaný T. L. bol vzatý do väzby uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. júna 2014, sp. zn. 5 Tost 22/2014, z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. s tým, že väzba mu začala plynúť dňom 10. júna 2014.

V posudzovanej veci prvostupňový súd po výsluchu obžalovaného zistil, že dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. sú podstatne oslabené a treba ich nahradiť príslušnými zákonnými inštitútmi.

Tento záver súdu prvého stupňa rovnako ako jeho procesný postup tomu predchádzajúci bol správny. Súd prvého stupňa sa veľmi podrobne zaoberal a vysporiadal so všetkými hľadiskami, z ktorých je možné odôvodnenosť prepustenia obžalovaného z väzby na slobodu odvodzovať, pričom zvolil i vhodné inštitúty, ktorými zabezpečil jej nahradenie. Sťažnostný súd preto v podrobnostiach odkazuje na jeho rozhodnutie. Zároveň dodáva a zdôrazňuje, že väzba je v podmienkach právneho štátu, ktorého základným atribútom je inter alia (okrem iného) i dôsledné dodržiavanie právnych predpisov (panstvo práva) a garancia základných ľudských práv a slobôd, tak vážnym zásahom do práva na osobnú slobodu ako základného ľudského práva, že tento zásah je v každom štádiu jeho trvania neustále potrebné podrobovať skúške zákonnosti, odôvodnenosti a predovšetkým nevyhnutnosti, ktorá je kvalitatívnym limitom trvania väzby (II. ÚS 55/1998). Inštitút väzby má subsidiárny charakter vo vzťahu k iným vhodným opatreniam, ktoré zabezpečujú jej účel, a má byť len krajným, resp. nevyhnutným a zároveň primeraným prostriedkom na dosiahnutie jej legitímneho cieľa. Pri bilancii medzi právom na osobnú slobodu a záujmami orgánov činných v trestnom konaní má totiž právo na osobnú slobodu vždy prednosť a pokračujúce zadržanie (väzba) môže byť opodstatnené len za predpokladu, že sú tu konkrétne okolnosti, ktoré naznačujú reálnu existenciu dôvodov verejného záujmu, ktoré prevážia nad pravidlom rešpektu k ľudskej slobode (rozsudok Veľkej komory z 26. marca 2000, rozsudok EŠLP vo veci Kudła proti Poľsku).

Obžalovaný T. L. bol vzatý do väzby, ktorá mu bola niekoľkokrát zákonne predĺžovaná, 10. júna 2014. Doba dvoch rokov, ktorá odvtedy prešla, bola podľa názoru najvyššieho súdu dostatočne dlhá na to, aby sa vzťahy a väzby obžalovaného s prostredím a osobami, ktoré mu umožňovali páchať trestnú činnosť, minimálne narušili, pričom treba poukázať aj na materiálne a technické pomery obžalovaného, ktoré pre ďalšie pokračovanie v páchaní trestnej činnosti nie sú priaznivé. Obžalovanému boli zaistené vozidlá a návesy

slúžiace na výkon jeho podnikateľskej činnosti, s ktorými v súčasnosti nemôže reálne disponovať, a jeho spoločnosť nedisponuje ani povolením prevádzkovateľa vnútroštátnej dopravy podľa zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov potrebným na vykonávanie kamiónovej prepravy, pričom ani získanie takéhoto povolenia nie je s ohľadom na podmienky, za ktorých sa udeľuje (§ 5 a § 6 uvedeného zákona), jednoduché.

Všetky uvedené skutočnosti sťažnostný súd vedú k záveru, že pokračovanie v páchaní stíhanej trestnej činnosti je pre obžalovaného podstatne sťažené a dôvodnosť väzobného stíhania z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. znížená natoľko, že pri teste nevyhnutnosti, primeranosti a odôvodnenosti nemôže obstať. Pokiaľ ide o dôvodnosť obavy z konania, ktoré zakladá dôvody pre preventívnu väzbu, prokurátor neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, z ktorých by táto vyplývala. Poukazovanie na obsah registra trestov obžalovaného a na jeho stíhanie v iných veciach nemôže byť považované za konkrétny dôvod pre väzbu. Rovnako iné všeobecné tvrdenia o hrozbách spojených s prepustením obžalovaného na slobodu bez ich bližšej konkretizácie a určitosti vo vzťahu k správaniu obžalovaného alebo k iným okolnostiam nemôžu obstať a z hľadiska dodržiavania ústavnosti sú ako dôvod väzby neprípustné (I. ÚS 250/2014). Najvyšší súd tiež poukazuje na ustálenú judikatúru v tejto oblasti, podľa ktorej ani samotné podanie obžaloby, či skutočnosť, že v priebehu konania majú byť vykonané ďalšie úkony, alebo to, že obžalovaný popiera spáchanie skutku, nie sú na ďalšie držanie obžalovaného vo väzbe postačujúce (m. m. 2 Ntv 97/92, I. ÚS 6/02).

Napokon, pokiaľ ide o námietku prokurátora o nezrealizovateľnosti zákazových opatrení vzhľadom k popieraniu spáchania trestnej činnosti obžalovaným, najvyšší súd považuje za potrebné uviesť, že popieranie spáchania trestnej činnosti sa dá vo vzťahu k osobe, proti ktorej sa vedie trestné stíhanie, v širšom kontexte považovať za súčasť práva na jej obhajobu a súvisí so zásadou nemo tenetur se ipsum accusare (nikto nie je povinný obviňovať seba samého). Táto zásada vyplýva nielen z ustanovení Listiny základných práv a slobôd a z Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, ale je zakotvená aj v Ústave Slovenskej republiky a v § 121 ods. 1 Trestného poriadku. Nemôže byť preto na ujmu obžalovanému ani pri posudzovaní podmienok pre uloženie primeraných povinností a obmedzení v zmysle § 82 Tr. por.

Najvyšší súd rovnako ako súd prvého stupňa dospel k záveru, že v prejednávanej veci neexistuje dostatok podkladov, na ktorých by v rovine rozumnej istoty bola založená dôvodnosť väzby obžalovaného podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. V predmetnej veci boli síce splnené formálne podmienky väzby a tiež materiálne podmienky čo do dôvodnosti trestného stíhania (t. j. skutok bol spáchaný, má znaky trestného činu a existuje dôvodné podozrenie, že ho spáchal obžalovaný), avšak je podstatne oslabený (až absentuje) posledný podstatný materiálny znak väzby, a to dôvodná obava z konania páchatel'a, ktoré zakladá dôvody pre preventívnu väzbu. V prejednávanej veci preto neexistuje žiaden zákonný dôvod na to, aby obžalovaný T. L. naďalej zostal vo väzbe.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky sťažnosť prokurátora ako nedôvodnú v zmysle § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por. zamietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.

V Bratislave 16. júna 2016

JUDr. Pavol F a r k a š , v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Sylvia Machalová